

**Fluitenberg, Pesse &
Noordscheschut (Dr.)**

Een Archeologisch
Bureauonderzoek
Noordscheschut

Steekproef-rapport 2006-10/03C

*Fluitenberg, Pesse & Noordscheschut (Dr.)
Een Archeologisch Bureauonderzoek
Noordscheschut*

Een onderzoek in opdracht van
Gemeente Hoogeveen

Steekproefrapport 2006-10/03C
ISSN 1871-269X
auteur: drs. A. Vissinga
senior archeoloog: dr. J. Jelsma

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef BV, Zuidhorn, januari 2007

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.
De Steekproef aanvaardt geen aansprakelijkheid
voor eventuele schade voortvloeiend uit de
toepassing van de adviezen of het gebruik van de
resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef BV
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding en doel	1
1.2 Locatie en administratieve gegevens	1
2. Bureauonderzoek	3
2.1 Bronnen	3
2.2 Resultaten bureauonderzoek	4
2.2.1 Sedimentologie en bodem	4
2.2.2 Historische Geografie	5
2.2.3 Actueel Hoogtebestand Nederland	5
2.2.4 Archeologie	6
2.3 Archeologisch verwachtingsmodel	6
3. Conclusies en advies	8

Samenvatting

In opdracht van Gemeente Hoogeveen is voor drie kernen binnen de gemeente Hoogeveen, te weten Fluitenberg, Pesse en Noordscheschut, een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd om een archeologisch verwachtingsmodel voor deze plangebieden op te stellen.

Archeologische indicatoren in de omgeving van Noordscheschut zijn in het Centraal Archeologisch Archief van de de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) niet bekend. Tijdens het bureauonderzoek is duidelijk geworden dat Noordscheschut in een voormalig veengebied ligt. Het is mogelijk dat onder het veen archeologische resten aanwezig zijn van bewoning voorafgaand aan de veengroei. Hierbij moet gedacht worden aan sporen uit het Mesolithicum, het Neolithicum en de vroege bronstijd. Ook kunnen zoudens binnen de grenzen van het plangebied 'losse' veenvondsten gedaan kunnen worden.

De kans bestaat dat bij graafwerkzaamheden intacte bodems verstoord zullen worden en daarmee ook eventueel aanwezige archeologische grondsporen. Geadviseerd wordt om voorafgaand aan eventuele graafwerkzaamheden in zones met een middelhoge trefkans op de IKAW een archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren in de vorm van een inventariserend archeologisch veldonderzoek. Hiermee kan de opbouw van de bodem in kaart worden gebracht en een uitspraak gedaan worden over de kans op archeologische waarden binnen het onderzochte terrein. Voor gebieden met een lage trefkans op archeologische waarden op de IKAW wordt geen vervolgonderzoek noodzakelijk geacht. Archeologisch vervolgonderzoek is ook niet noodzakelijk voor de reeds bebouwde locaties en ook niet voor de terreinen waar reeds eerder archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van Gemeente Hoogeveen, vertegenwoordigd door de heer drs. H.G.J. Mein, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de dorpen Fluitenberg, Pesse en Noordscheschut. De aanleiding voor het onderzoek is de herziening van de bestemmingsplannen.

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van de gebieden aan de hand van beschikbare fysisch geografische, archeologische en historisch geografische informatie. Daarnaast kan het archeologisch verwachtingsmodel als aanzet dienen tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

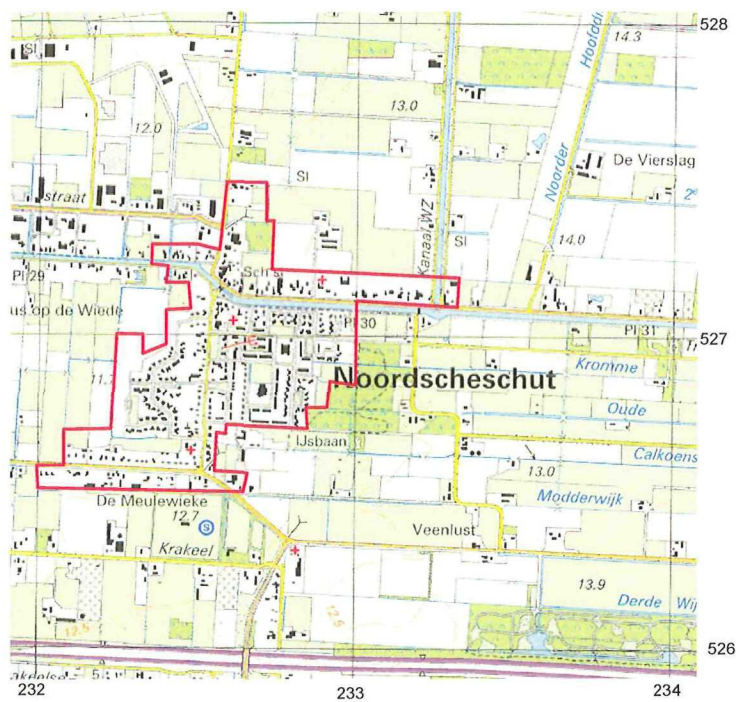
1.2 Locaties en administratieve gegevens

Het plangebied van Noordscheschut ligt tussen de bebouwing ten noorden van de Drostenaarai, ten zuiden van de Coevorderstraatweg en de bebouwing ten oosten van het Hoveniersland (zie Figuren 1 en 2).

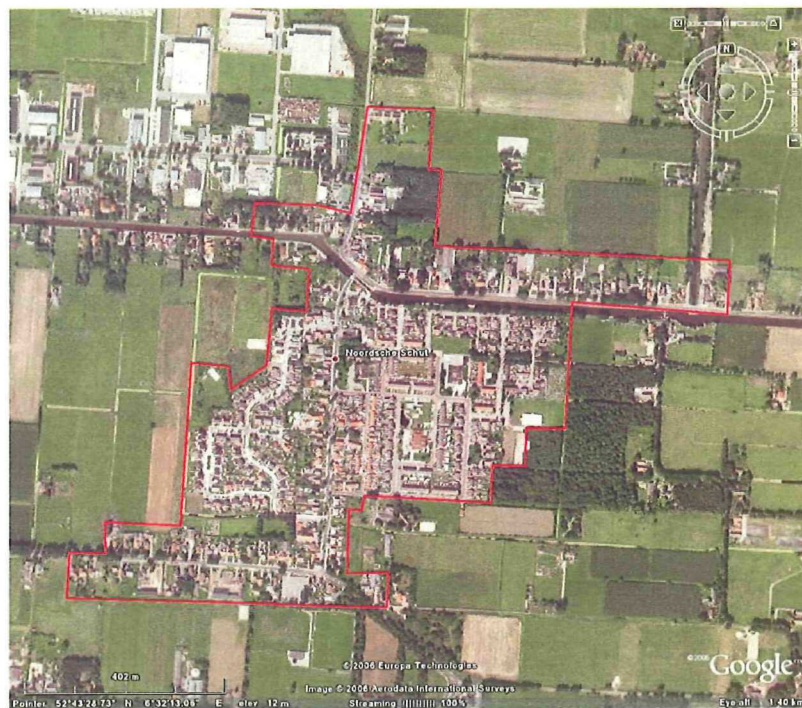
Noordscheschut ligt op een hoogte van ongeveer 12,5 m boven het NAP.

Tabel 1. Noordscheschut. Administratieve gegevens van het plangebied.

Provincie:	Drenthe
Gemeente	Hoogeveen
Plaats:	Fluitenberg, Pesse & Noordscheschut
Kaartblad:	17
RD-coördinaten:	Noordscheschut: 232,587/527,493 - 233,323/527,186 232,692/526,496 - 231,999/526,500
Opdrachtgever	Gemeente Hoogeveen
ISSN-nr.	1871 - 269X
Steekproef projectcode	2006-10/03C

Figuur 1. Noordscheschut. Plangebied Noordscheschut. Het onderzoeksterrein is rood omlijnd. [Naar: ANWB, 2004. *Topografische Atlas Drenthe 1:25000*. ANWB bv, Den Haag].

Figuur 2. Noordscheschut. Luchtfoto van het plangebied Noordscheschut. Met een rode lijn is de begrenzing van het plangebied aangegeven. [Naar: GoogleEarth - 4.0.2091, 2006].

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

Voor het bureau-onderzoek is de bestaande relevante kennis van de onderzoekslocatie verzameld. Daartoe zijn de onderstaande bronnen geraadpleegd.

Tabel 2: Noordscheschut. Geraadpleegde bronnen

Adviesdienst Geo-Informatie. <i>Actuele Hoogtebestand Nederland</i> . [www.ahn.nl]
ARCHIS Informatiesysteem: Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor Archeologie Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)
ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Drenthe 1:25000</i> . ANWB bv, Den Haag.
Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) (ROB).
Nijland, G., R.J. de Lange en J.C. Smittenberg 1982. <i>Milieukartering Drenthe 1974-1978. III Fysische Geografie. Bijlage II: Fysisch Geografische Kaart van Drenthe schaal 1:50000</i> . Rapport Provinciale Planologische Dienst van Drenthe, Assen.
Stichting voor Bodemkartering, 1983. <i>Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50000. Blad 17-18</i> . StiBoKa, Wageningen.
Stichting voor Bodemkartering, 1991. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 17</i> . StiBoKa, Wageningen.
Uitgeverij Nieuwland, 2006. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1898-1928. Drenthe 1 : 25.000</i> . Uitgeverij Nieuwland, Tilburg.
Versfelt, H.J. & M. Schoot, 2001. <i>De Franse kaarten van Drenthe en de noordelijke kust 1811-1813</i> . Heveskes Uitgevers, Groningen.
Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. <i>De Atlas van Huguenin: Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland 1819-1829</i> . Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam.
Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 2: Noord-Nederland 1851-1855, schaal 1:50000</i> . Wolters-Noordhoff, Groningen.
De Woonomgeving, www.dewoonomgeving.nl - Oude Kadasterkaarten

2.2 Resultaten bureauonderzoek

2.2.1 Sedimentologie en bodem

De bodem ten noordoosten van Noordscheschut is op de Bodemkaart van Nederland 1:50000 (blad 17)¹ gekarteerd als een veldpodzolgrond met lemig fijn zand en (classificatie Hn23_x met grondwatertrap V: gemiddelde hoogste grondwaterstand minder dan 40 cm en gemiddeld laagste grondwaterstand meer dan 120 cm beneden het maaiveld). De bodem in het zuidwesten van Noordscheschut is gekarteerd als een laarpodzolgrond met lemig fijn zand en keileem beginnend tussen de 40 en 120 cm beneden het maaiveld en ten minste 20 cm dik. Tevens is in het bodemprofiel 15 à 40 cm moerig materiaal aanwezig, beginnend tussen 40 en 80 cm (classificatie cHn23_{mx} met grondwatertrap V). De bodem in het centrum van Noordscheschut, en ten noorden en ten zuidoosten van het dorp zijn gekarteerd als een moerige podzolgrond met humushoudend zanddek en moerige tussenlaag (classificatie zWp met grondwatertrap III: gemiddelde hoogste grondwaterstand minder dan 40 cm en gemiddeld laagste grondwaterstand tussen 80 en 120 cm beneden het maaiveld). In het westen van Noordscheschut is de bodem gekarteerd als een meerveengrond met zand zonder humuspodzol, ondieper dan 120 cm beneden het maaiveld (classificatie zVz met grondwatertrap III). Volgens de Geomorfologische Kaart van Nederland ligt Noordscheschut in een relatief laaggelegen veenkoloniale ontginningsvlakte (classificatie 2M44)². De Fysisch Geografische Kaart van Drenthe³ geeft aan de ondergrond rondom Noordscheschut is ontstaan als een afgeveende vlakte met minder dan 40 cm restveen - binnen een afzetting ontstaan door veenvorming en veenaafgraving en/of (organogene) ontginning (classificatie Ov4).

¹ Stichting voor Bodemkartering, 1991. *Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 17*. StiBoKa, Wageningen.

² Stichting voor Bodemkartering, 1983. *Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50000. Blad 17-18*. StiBoKa, Wageningen.

³ Nijland, G., R.J. de Lange en J.C. Smittenberg 1982. *Milieukartering Drenthe 1974-1978. III Fysische Geografie. Bijlage II: Fysisch Geografische Kaart van Drenthe schaal 1:50000*. Rapport Provinciale Planologische Dienst van Drenthe, Assen.

2.2.2 Historische Geografie

Met het begin van de veenontginning rondom Hoogeveen is ook het grote veengebied ten westen van Hoogeveen in ontwikkeling gekomen. Op alle historische kaarten is alleen bebouwing te herkennen ten noorden en zuiden van de Noordsche vaart. Tot voorbij 1903 was alleen de Noordsche Opgaande bewoond. De grond ten zuiden van het kanaal was inmiddels wel ontgonnen en ontwikkeld tot weilanden en akkers (zie Figuur 3). Pas in de loop van de 20^e eeuw is het gebied dichter bewoond geraakt.

Figuur 3. Fluitenberg, Pesse & Noordscheschut: Uitsnede uit de Grote Historische Topografische Atlas [Naar: Uitgeverij Nieuwland, 2006. *Grote Historische Topografische Atlas ±1898-1928. Drenthe 1 : 25.000.* Uitgeverij Nieuwland, Tilburg.]

2.2.3 Actueel Hoogtebestand Nederland

Voor het bureauonderzoek is ook gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). De AHN is een gedetailleerde hoogtebeschrijving van het maaiveldoppervlak, ingewonnen met behulp van “remote sensing” technieken. Door de hoogtes van het maaiveld te combineren met bekende historische gegevens en archeologische waarnemingen kan een gespecificeerde verwachting opgesteld en bijgesteld worden.

Het plangebied van Noordscheschut is grotendeels bebouwd. Door de bebouwing ontstaan op de AHN grote variaties in maaiveldhoogtes. Door deze verschillen kan moeilijk een duidelijk beeld verkregen worden van de bodemhoogtes en eventuele verhogingen in een plangebied. Het gebruik van de AHN voor het plangebied van Noordscheschut levert derhalve geen bruikbare informatie op om het verwachtingsmodel bij te stellen of aan te passen.

2.2.4 Archeologie

Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) heeft het plangebied van Noordscheschut een lage en middelhoge trefkans op archeologische waarden (zie Figuur 4). Binnen de grenzen van het plangebied zijn geen meldingen bekend binnen het CMA en geen waarnemingen binnen het CAA van de RACM. Ook in de directe omgeving van Noordscheschut zijn geen waarnemingen dan wel archeologisch waardevolle terreinen bekend.

2.3 Archeologisch verwachtingsmodel

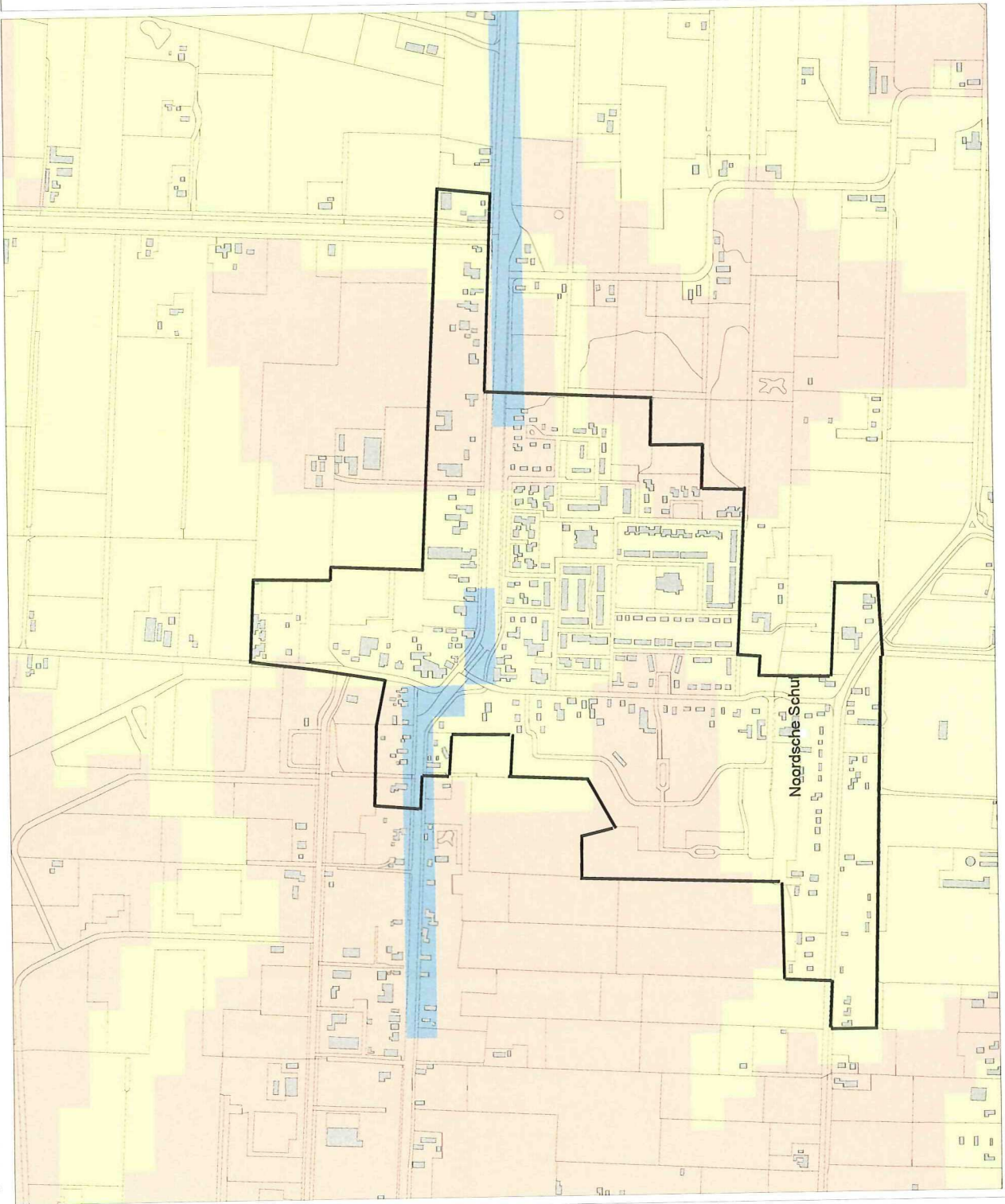
Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is het slechts mogelijk een globale verwachting aan te geven wat er aan sporen en structuren verwacht kan worden binnen het plangebied van Noordscheschut.

Noordscheschut ligt in een voormalig veengebied. Veen groeit gedurende lange periodes onder natte omstandigheden. Vaak is de bodem dan te nat geweest om geschikt te zijn voor menselijke bewoningsactiviteiten. In Noordscheschut en de directe omgeving ervan zijn geen meldingen bekend binnen het CAA en het CMA van de RACM. Echter vondsten in (voormalig) veengebieden zijn niet ongewoon. In het verleden zijn bijvoorbeeld in de veengebieden ten oosten van Emmen vele archeologische vondsten gedaan. Ook kunnen menselijke activiteiten hebben plaatsgevonden voorafgaand aan de veengroei. Hierbij moet gedacht worden aan de periode Mesolithicum - Neolithicum (8800 - 2000 vC). Indien vondsten gedaan worden uit bovengenoemde perioden kunnen deze bestaan uit verbrand en bewerkt vuursteen, aardewerk, houtskool en eventuele hardkuilen.

Noordscheschut

Figuur 4. Bekende en verwachte archeologische waarden.

233598 / 527871

Legenda

- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- HUIZEN
- TOP10 (G)TDN
- PLAATSNAMEN
- MONUMENTEN**
 - archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
 - zeer lage trekans
 - lage trekans
 - middelhoge trekans
 - hoge trekans
 - lage trekans (water)
 - middelhoge trekans (water)
 - hoge trekans (water)
 - water
 - niet gekarteerd

0 100 m

RACM
Archis2

3 Conclusies en advies

Noordscheschut ligt in een voormalig veengebied waar in het verleden geen vondsten zijn gemeld binnen het CAA van de RACM en ook geen archeologisch waardevolle terreinen binnen het CMA. Archeologische waarden binnen het plangebied zijn echter niet uit te sluiten. Het is mogelijk dat onder het veen archeologische resten aanwezig zijn van bewoning voorafgaand aan de veengroei. Hierbij moet gedacht worden aan sporen uit het Mesolithicum, het Neolithicum en vroege bronstijd. Ook zouden binnen de grenzen van het plangebied ‘losse’ veenvondsten gedaan kunnen worden.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is er geen aanleiding om de verwachting van de IKAW aan te passen. Voor het plangebied Noordscheschut blijft de op de IKAW aangegeven lage en middelhoge trefkans op archeologische grondsporen gehandhaafd. Geadviseerd wordt om voorafgaand aan graafwerkzaamheden binnen gebieden met een middelhoge trefkans op archeologische waarden op de IKAW een archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren in de vorm van een inventariserend archeologisch veldonderzoek. Voor geplande graafwerkzaamheden binnen gebieden met een lage trefkans op archeologische waarden op de IKAW wordt vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht.

Het archeologisch onderzoek dient verricht te worden door een door het CvAK erkend bedrijf (zie www.sikb.nl) en volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en de provincie Drenthe.